

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 136

מסכת בבא מציעא ל"ח-מ"ד

בס"ד, ט"ו טבת תשס"ב

השבוע בגליון

■ מנהגי סעודת "מלווה מלכה"	■ אדם שלא הפקיר את שדהו בשמיטה	■ מנהגי סעודת "מלווה מלכה"
■ זמן הסתלקותה של ה"נשמה יתירה"	■ הצבת כלבי שמירה בפתח שדה שביעית	■ זמן הסתלקותה של ה"נשמה יתירה"
■ הקפדתו של הגר"א על "מלווה מלכה"	■ היתר מאה רבנים, ומזוזות שהושחתו	■ הקפדתו של הגר"א על "מלווה מלכה"
■ תליית פתק על אתרוג בעודו על העץ		■ תליית פתק על אתרוג בעודו על העץ

דבר העורך

הניצוץ

היה זה במחנה עבודה בסיביר, אחד מאותם מחנות בהם ריכזו הסובייטים פליטים שנמלטו מאימת המלחמה, אך דרכוניהם הצביעו על כך כי הם אזרחי מדינות אחרות.

יהודים רבים שהו בסיביר בתקופת מלחמת העולם השנייה, שח הרה"ג ר' אליהו מונק שליט"א, מרבני בית מדרשו. יהודי ששרד את הקור והסבל ועלה ארצה, סיפר לימים עובדה מעניינת שאירעה בצריפו אשר במחנה העבודה.

לילה אחד, סיפר אותו יהודי, שהיה אז עול לימים, עמדנו לעלות על יצוענו, כאשר רופא המחנה נכנס אל צריפנו מלווה בשני אחים. מתוקף תפקידו לשמור על בריאות החוסים במחנה, היה הרופא עורך בדיקות רפואיות מפעם לפעם, ובאותו לילה הוא החליט לבדוק את דרי הצריף שבו התגוררתי.

איש איש בתורו ניגש אל הרופא, והשתדל להתייבב ולהזדקף ככל הניתן, לבל יואשם חלילה כי חולה הוא ואינו מסוגל לעבוד. ב"ה הביקורת הרפואית עברה בשלום, לפי ממצאי הרופא איש אינו חולה, כולנו בריאים.

הרופא עמד לצאת מהחדר ואחדים מאיתנו, שאמנם היו חולים, ציפו בדריכות יתירה לצאתו כדי שיוכלו להשתעל כראות. לפתע, נעמד הרופא ועצר מול דלת היציאה של הצריף, נעץ את עיניו בדלת והסתובב לאחור, כשארשת פניו

המשך בעמוד הבא

המשך בעמוד הבא

נשמת אדם

לעילוי נשמת
מרת **זיסל אוסלקה** ע"ה
ב"ר פנחס יוסף הלוי ז"ל נלב"ע י"ח טבת תשס"א
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצחה ע"י חתנה ובתה ידידינו הר"ר **שלמה לוי** נ"י וזוג' מרת **עדינה תחי'** וב"ב תל אביב

נר ה'

לעילוי נשמת
מרת **שרה בילה דייטש** ע"ה
ב"ר דב מאיר ז"ל נלב"ע י"ז טבת תשמ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת
הר"ר **יששכר בן דוד** ז"ל
ב"ר יעקב צבי ובת שבע ז"ל נלב"ע ט"ו טבת תשנ"ה
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

המשך מעמוד קודם

חמורה ואינה מבשרת טובות. **אני ידעתי** מראש את רצונו. על דלת הצריף תלה אחד מחברי לוח שנה שהוא כתב במו ידיו, כדי שיהיה לנו מושג כל שהוא על החגים היהודיים ועל התאריך העברי, שלא נאבד לחלוטין את הקשר עם יהדותנו. לבטח חרה אפו של הרופא על הכתב העברי שבצבץ מול עיניו הרהרתי לעצמי.

ואכן, הרופא הביט בנו ממושכות ושאל "מי כתב את הלוח?". כמובן, שאיש לא ענה ולא הניד עפעץ. כאשר הרופא חזר שנית על שאלתו ודבריו נשארו תלויים באוויר, הוא איים עלינו כי אם בתוך שתי דקות לא יודה בכך האדם שכתב את הלוח ושתלה אותו על הקיר, הוא יכתוב בדו"ח הרפואי, שיגיש למפקד המחנה, שכולנו חולים הזקוקים לתרופות. בסיביר, "חולה" הוא הגדרה לאדם שיועדה לו דרך חד-סטרית לבית הקברות. **משראה חברי**, כי אי הודאתו ב"פשע" עלולה לגרום נזק קשה לכל דרי הצריף, הוא נאלץ להודות, כי הוא זה שכתב את הלוח ותלה אותו על דלת הצריף.

"בא אלי" פקד הרופא. "סובב את פניך לכיוון הדלת".

"אמור לי. מה כתוב כאן?" הצביע הרופא על שורה בלוח השנה. "פרשת וארא", גמגם חברי בפחד. **"האם אינך יודע ש"וארא" כותבים עם א' ולא עם ה'?"** רעם קולו של הרופא, ומזוית עינו התגלגלה דמעה קטנה ושקופה, שהחליקה על פניו הקשוחות ונספגה בדש חליפתו הצבאית.

הרופא מיהר לצאת מן הצריף, ואנו נותרנו פעורי פה. התברר, שהרופא הקשוח הוא יהודי מבטן ומלידה, ועד כה הוא הצליח להסתיר זאת מאיתנו במיומנות רבה. אך הניצוץ נדלק. המבט הקשוח והאימתני נעלם. מאותו יום ואילך, הפך הרופא את עורו. שוב לא היה ליבו לב חייל, כי אם לב יהודי, ורגשות חמים דרבנוהו למצוא מזור לתחלואינו, ככל שניתן היה לעשות בתנאים ההם.

"אינני יודע מדוע דווקא לוח השנה היהודי הוא שהסיר את לוחות הקרח שהקיפו את ליבו", סיים בעל הסיפור, "אבל ראה ראיתי, שלכל יהודי יש ניצוץ, פשוט צריך לדעת להדליק אותו".

"ב"ה בליבם של לומדי הדף היומי ניצת הניצוץ והפך לשלהבת רבתי המאירה את העולם כולו באור של תורה, ומחממת את הלבבות.

עלינו, איפוא, להוסיף ולהתחזק בקביעת עיתים לתורה, להוסיף עצים לבעירה נפלאה זו, ובזכות לימוד התורה, נזכה בעזרת ה' לביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

בברכת התורה העורך

המשך מעמוד קודם

במוצאי שבת, אינו הלכה אלא מנהג טוב.

עריכת שולחן נאה "מלווה מלכה": מעניין לציין את דברי הגר"מ שטרנבוך שליט"א ("תשובות והנהגות" ח"ב סי' קס"ו) כי גם העורכים סעודה זו במיני מזונות בלבד מן הראוי שיאכלוה על גבי שולחן מכובד עליו פרוסה מפה נאה, משום שבכך מראה היהודי, כי לו היה הדבר תלוי בו, הוא היה ממשיך ושובת ונהנה מזיו שבת המלכה.

הקפדתו של הגר"א על "מלווה מלכה": ידוע על רבים מגדולי ישראל שהקפידו מאד לערוך סעודת "מלווה מלכה". על הגאון מוילנא זצ"ל אף מסופר, כי פעם אחת במוצאי שבת תקף אותו חולי קשה, שמנע ממנו להכניס מזון לפיו. הגאון ישן קמעא ונרגע מעט ממחלתו, וכאשר התעורר ביקש מבני ביתו כי יפוררו כזית פת ויאכילוהו בכף מן הפירורים, כדי לקיים סעודה חשובה זו ("תשובות והנהגות" שם).

דף לט/א והשביעית תשמטנה ונטשתה אפקעתא דמלכא

תליית פתק על אתרוג בעודו על העץ

סוגייתנו מזכירה את מצוות התורה (שמות כג/א) "והשביעת תשמטנה ונטשתה", לפיה, בשנת השמיטה חייב אדם להפקיר את פירות שדהו. כמו כן, אדם הנועל את שדהו בשנה זו ואינו מאפשר לאחרים להכנס אליו, הרי הוא מבטל מצוות עשה (רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ד הל' כ"ד).

אדם שלא הפקיר את שדהו בשמיטה: אלא, שנחלקו הפוסקים בהגדרת תפקידו של בעל שדה בשנת השמיטה. לדעת ה"בית יוסף" (שו"ת "אבקת רוכל" סי' כ"ד) על בעל השדה מוטלת חובה מטעם המלך, הקב"ה, לומר בפנה מלא כי הוא מפקיר את פירותיו, ואם לא עשה כן, אין לפירות אלו דין הפקר. אולם, לדעת המב"ט (שו"ת ח"א סי' א', ומהרי"ט ח"א סי' מ"ג) הפירות הם "הפקר" גם אם בעליהם אינו מפקיר אותם, משום שהמלך, הקב"ה, מפקירם, כפי שמשמע מדברי סוגייתנו האומרת "תשמטנה ונטשתה - **אפקעתא דמלכא**". [על פי זה יסוד מחלוקתם בחיוב פירות נכרים במעשר בשביעית, ועיי' "מנחת חינוך" מצווה פ"ד, וב"חזון איש" שביעית סי' י"ט ס"ק כ"ד וסי' כ"ז ס"ק כ"ז מהרש"ם ח"ג סי' ק"א, "אגרות משה" יו"ד ח"ג סי' צ' ועוד].

דינם של פירות שביעית שנשתמרו: מחלוקת נוספת, מובאת בראשונים, לגבי אדם שלא קיים את מצוות התורה ונעל את שדהו בפני אחרים. פירות שדה זה מכונים "פירות משומרים", על שם שהם שמורים מבני אדם שאינם יכולים ליטלם, ונחלקו הראשונים בדינם של פירות אלו. לדעת אחדים מגדולי הראשונים (רמב"ם שם, רש"י יבמות קכב/א ורמב"ן על התורה שם) פירות אלו מותרים באכילה, אך רבינו תם (סוכה לט/ב תוס' ד"ה "בד"א", עפ"י ה"תורת כהנים" בהר ט/א) הר"ז"ה, הראב"ד וראשונים אחרים, חולקים על כך וסוברים, כי פירות משומרים אסורים באכילה. לשיטתם, נסתפקו הפוסקים מהו גדר שימור, האם גם פירות שנשמרו שעה אחת בלבד, אסורים באכילה? (עיי' "חזון איש" שביעית סי' ו' ס"ק ה'). להלכה, כתבו הפוסקים, כי ניתן לסמוך על המקילים ולאכול פירות משומרים, אך המחמיר תבוא עליו ברכה (מהרי"ק שם, ועיי' חזו"א סי' י' סק"ו, "דרך אמונה" פ"ד ס"ק קפ"ד וב"ציון ההלכה").

הצבת כלבי שמירה בפתח השדה: איסור שמירת הפירות מפני אחרים, אינו על ידי נעילת שערי הפרדס בלבד, אלא אסור להשתמש בכל דרך המונעת כניסה של אחרים לפרדס, כגון, על ידי הצבת כלבים אימתניים המבריחים את כל רואיהם, כמבואר בגמרא (לעיל יב/א), שאסור לאדם להציב אריה בשדהו כדי להבריח את העניים ובכך למנוע מהם ליטול מתנות עניים.

שאלה מסועפת נידונה בהלכה לגבי בעל פרדס אתרוגים שהפקיר את שדהו בשנת השמיטה וגילה אתרוג מהודר ביותר על אחד העצים. בעל הפרדס בא במבוכה מאחר שהוא רצה להותיר את האתרוג על העץ כדי שימשיך לגדול. מאידך גיסא הוא חשש, שאם יניח את האתרוג על העץ, יטלוהו אחרים. מאחר שאין הוא רשאי לגדר את העץ או לאסור על אחרים ליטול אתרוג זה, דנו הפוסקים האם תועיל זכיה **באתרוג עצמו** בעודו על העץ, וכך יהא האתרוג שלו ואחרים לא יטלוהו (עיי' רש"י ראש השנה ט/א, "חזון איש" שביעית סי' י' סק"ה וסי' י"ג ס"ק ט"ז).

עצה מעניינת בנושא זה כתב הגאון רבי נתן גשטטר שליט"א (שו"ת "להורות לנתן" ח"ו סי' קל"ג, קל"ה), שבעל הפרדס החפץ באתרוג זה יתלה עליו פתקה הכוללת גילוי דעת כי הוא חפץ בו, ובכך הוא יהיה כ"עני המהפך בחררה", עליו נאמר שהנטלו ממנו נקרא רשע (קידושין נט/א). [נאמנס, עצה זו תלויה בשתי הדעות המובאות ב"שולחן ערוך" ח"מ סי' רל"ז, אם באופן זה יש דין עני המהפך בחררה. ועיי' ברמ"א שהעיקר כדעה הראשונה שאין בכהאי גוונא דין עני המהפך בחררה].

דף מב/א תחילתו בפשיעה וסופו באונס

היתר מאה רבנים, ומזוזות שהושחתו

בסוגייתנו מובא הכלל הידוע "תחילתו בפשיעה וסופו באונס - חייב". לפי כלל זה מבואר בסוגייתנו, כי שומר מעות, שהניחם ב"צרפא דאורבני", היינו: בצריף המשך בעמוד הבא

דברי חכמים

דף מד/א מי שפרע מאנשי דור המבול
מי שפרע

במשנתנו מבואר, כי במקרים מסויימים קיללו חז"ל את מי שאינו עומד בדיבור, בנוסח "מי שפרע מאנשי דור המבול ומדור הפלגה, עתיד להפרע ממי שאינו עומד בדיבור".

בעז"ה, בשבוע הבא נרחיב בביאור הכללים והגדרים לתחולתה של קללה זו, אך מעניין לציין את דברי בעל ה"אבני נזר" (שו"ת אבני נזר חו"מ סי' ל"ב) השואל, מדוע משמשים אנשי דור המבול כדוגמא וכסמל לאנשים שהקב"ה נפרע מהם משום שלא עמדו בדיבור?

ומבאר האדמו"ר מסוכוטשוב זצ"ל, כי בתקופת דור המבול עדיין לא ניתנה התורה ולא היו חייבים במצוות. ומכל מקום, הקב"ה נפרע מהם, משום שעשו מעשים שהשכל הישר מחייב שלא לעשותם. לפיכך אנו אומרים לאדם שאינו עומד בדיבור, כי למרות שעל פי דין הוא רשאי לשנות מן ההסכמים שסיכם עם הזולת, אך ההגיון הצרוף מצווה שלא לנהוג כן. ואם בכל זאת הוא עומד במיור, יפרע ממנו מי שנפרע מאנשי דור המבול על עבירות שעשו בניגוד למתבקש מאדם המתנהג ביושר ובהגיונות.

ראה הלכה וזכר מעשה

דף מא/א מובלטא מאניה בתריה

מדוע טבעה הספינה

בסוגייתנו מובא, כי רבי יוחנן התחייב לשאת לבית המרחץ את כליו של האדם, אשר יתרחץ לו קושיה חמורה מסויימת. בהקשר לכך שמענו עובדה מעניינת מאחד מזקני חסידי בויאן הרה"ח ר' ח.פ. הי"ו.

הרבי רבי העשיל מקראקא זצ"ל, רבם של הש"ך, ה"נחלת שבעה", ורבים מגדולי הפוסקים שלאחריו, היה מגדולי דורו והתפרסם בחכמתו ובחריפותו, אך לא זכה שחידושו ייצאו לאור עולם, כי אם מעט מזער, וגם זאת לאחר פטירתו בלבד, כפי שמוספר בספר "חנכות התורה" שיצא לזכרו (קונטרס אחרון עמ' 102), חתנו הוביל את כתביו הרבים בספינה, אך נחשול אדיר הטביע אותה. אמנם חתנו של הרבי ניצל, אך כל רכושו ובהם כתבי ידו של חותנו ירדו במצולות ים.

הרה"ח ר' ח.פ. מספר מפי השמועה, כי כאשר הרבי ר' העשיל זצ"ל עסק בשיעורו בדברי רבי יוחנן המובאים בסוגייתנו, הוא פלפל בהם בחריפות כדרכו בקודש ופילס דרך, שעל פיה הוא ניסה ליישב את קושייתו של רבי יוחנן. בגמר השיעור הפטיר הרבי בדרך צחות: "אנו עשינו את שלנו, וכעת רבי יוחנן יעשה את שלו".

בלילה הופיע רבי יוחנן בחלומו של הרבי ר' העשיל זצ"ל והודה לו על התירוץ הנפלא, אך הוסיף ואמר לו, כי מאחר שהדברים שנאמרו לאחר מכן לא היו ראויים להאמר על ידו, עליו לבחור לו כפרה כדי לנקות את עצמו מכל רבב.

הנידונים ההלכתיים המובאים בעלון, נועדו לעורר את לב המעיין, ואין לסמוך עליהם כפסק הלכה.

המשך מעמוד קודם
העשוי עץ שנמצא ביער, שהוא מקום שאין גנבים מצויים שם, ובכל זאת הכסף נגנב, יהיה השומר חייב, משום שהנחת הכסף במקום זה מהווה פשיעה מצד השומר, מאחר שצריך זה עלול לעלות באש ואין ראוי לשמור בו כספים. לפיכך, למרות שהכסף נגנב באונס, חייב השומר משום ש"תחילתו בפשיעה"-לגבי שריפה, "וסופו באונס"-לגבי גניבה, "חייב".

כך גם פוסק הרמב"ם (הל' שאלה ופקדון פ"ד הל' ו'): "ואמרו חכמים, אף על פי שזו שמירה מעולה לענין גניבה, אינה שמירה כראוי לענין האש. ומאחר שלא טמנו בקרקע או בכותל בניין - פושע הוא, וכל שתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב, וכן כל כיוצא בזה". הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל (ב"מ ל"ב אות כ"ט) מבאר את טעמו של כלל זה, שבכל מקרה אונס טוען השומר "עשיתי את כל הנדרש ממני". לעומת זאת, שומר זה, לו היה עושה את כל הנדרש ממנו, לא היה שם את הכסף בצריך העץ וממילא הכסף גם לא היה נגנב.

אשה שנמלטה מביתה: כלל זה שימש את חכמי ישראל בבואם לפסוק במקרים רבים ומגוונים, ולא דווקא בדיני שומרים. לפני מאה שנה ומעלה נמלטה אשה מביתה, אחר שסירבה לקבל גט מבעלה. הבעל ביקש לקבל "היתר מאה רבנים" כדי לשאת אשה שניה, אך היו שחששו להעניק לו היתר זה, שכן, הקשר עם האשה נותק לחלוטין ולא נודע מה עלה בגורלה. "יתכן", אמרו המסתפקים, "שהאשה נשבתה או שהוגלתה שלא מרצונה למקום בלתי ידוע, ובעת זו היא חפצה לקבל גט מבעלה, ושוב אין להעניק לו היתר לשאת אשה אחרת על פניה, שהרי אין מעניקים היתר זה כאשר האשה אינה מתנגדת לגירושין".

אולם, המהרש"ם (שו"ת ח"ו סי' קל"ז) מצדד בדבריו, כי אף אם אלו הם פני הדברים, אין לחשוש לכך, מאחר שתחילת העלמותה של האשה, היתה בפשיעתה, וגם אם כעת היא אנוסה יש לדון העלמות זו כ"תחילתו בפשיעה וסופו באונס" וממילא רשאי הבעל לקבל "היתר מאה רבנים" לשאת אשה אחרת על פניה.

מזוזות שידדו עליהן גשמים: מדברי המהרש"ם (שו"ת ח"ב סי' רס"ד) עולה, כי בני קהילה שמזוזות בית הכנסת שלהם הושחתו על ידי פורעים, אינם צריכים לבקש כפרה על כך משום שמקרה זה מוגדר כאונס. אולם, אם קודם לכן כבר הושחתו המזוזות על ידי הגשמים, מקרה זה מוגדר כתחילתו בפשיעה וסופו באונס, שהרי היה עליהם להתקין שפופרות על המזוזות כדי למנוע מהן נזק נוסף ממי הגשמים, ולו היו עושים כן, גם היתה נמנעת השחתתן על ידי הפורעים. אמנם, כתב המהרש"ם כי גם במקרים שבהם על בני קהילה לבקש כפרה משום פשיעתם, אין הוא מטיל עליהם תענית משום חולשת הדור, אך על כל אחד מהם ליתן צדקה לפדיון נפשו ויאמרו את כל ספר התהילים בציבור.

דף מב/ב כל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד

מסע הנקם של פועל שפוטר

מבואר בסוגייתנו, שאדם שהופקד על ידי חבירו לשמור על חפץ, רשאי להטיל על בני ביתו לעשות זאת במקומו. לפיכך, אם ניזוק החפץ בעת שהם שמרו עליו, אין בעליו רשאי לטעון כלפיו מדוע מסרו לשמירה לבני ביתו, משום שכל המפקיד חפץ לשמירה, מבין ויודע מראש שהשומר אינו מתכוון לשמור עליו בעצמו בכל רגע נתון, אלא הוא עשוי להסתייע בבני ביתו לשם כך (סמ"ע חו"מ סי' רצ"א ס"ק ל"א).

ה"מרדכי" (בסוגייתנו אות ע"ד) מוסיף ואומר, כי כלל זה אינו מתייחס לבני משפחתו של השומר בלבד, כי אם לכל בני ביתו, כולל פקידיו, משרתיו וכדומה.

התייחסות זו של ההלכה אל בעל הבית ובני ביתו כמקשה אחת, אינה אלא בעת שבעל הבית הופקד לשמור על חפץ. אולם, כאשר שומר מחזיר חפץ לבעליו אין הוא רשאי להחזירו לאחד מבני ביתו, ואם עשה כן, אינו נפטר מאחריות השמירה עד שימסור את החפץ לבעליו או לאדם שממונה על עסקיו. שכן, בעל החפץ רשאי לטעון כלפיו "מה מנע ממך למסור את החפץ לידי?" (רמ"א חו"מ סי' שי"מ ע"י ח', עפ"י הסבר השי"ך סי' ע"ב ס"ק קל"ו, וע"ע סי' רצ"א ע"י כ"ד, ובב"ח ובפרישה סי' ע"ב, ובסמ"ע שם ס"ק צ"ח).

הגדרתו ההלכתית של נהג האוסף בקבוקים: הלכה זו גם נוגעת לאנשים העוסקים באיסוף חפצים או חבילות עבור מעסיקיהם, כגון, נהג משאית העובר מחנות לחנות לאסוף את בקבוקי החברה. מאחר שהנהג ממונה מטעם החברה על איסוף הבקבוקים, הרי שמסירתם לידיו כמוה כמסירתם לידי בעל החברה, ומאותו רגע ואילך בעל החנות פטור מאחריות עליהם.

פועל שעבד במפעל לייצור משקאות פוטר על ידי מעבידו, והחליט לצאת למסע נקם. במסגרת עבודתו היה אותו פועל אוסף את החביות והבקבוקים הריקים ממחשני המפיצים הראשיים של המפעל, ומחזיר אותם למחסני החברה. הפועל, אשר פוטר מעבודתו, הגיע לאחד מן המפיצים, לא סיפר לו שהוא פוטר מעבודתו, ולאחר שהעמיס אלפי בקבוקים על רכבו הוא נעלם ואיננו.

נזק גדול נגרם לחברה שתבעה את המפיץ לדין תורה בטענה: "מדוע מסרת את הבקבוקים לידי? ומאחר שאתה מופקד כשומר עליהם, עליך לשאת בנזק זה". המשך מעמוד הבא

עונג שבת

פרשת ויחי

"וקברתני בקבורתם" (מ/ז)
 • בחירת מקום קבורה
 • אין צורך לשמור "שיניים" שנעקרו
"בן יבדל ישראל" (מח/כ)
 • להתברך מפי החתן
"בקברי אשר כריתי לי" (נ/ה)
 • ביקור בקברי צדיקים בארצות ערב
 • בדיקת ספר תורה שנמצאו בו טעויות
"ויספדו שם מספד גדול" (נ/ו)
 • מדוע מספידים את המת
"ולדו על ברכי יוסף" (נ/ג)
 • המקור להנחת התינוק על רגלי הסנדק
 • על נושאים אלו ועוד רבים אחרים תוכל לקרוא בספרי **"מאורות הדף היומי"** ג' חלקים עם מפתחות לפרשת השבוע ניתן להשיג בחנויות הספרים להזמנות חייג:

03-61-60-657

המעוניינים להשתתף בהוצאת הגליון לאור להנצחת יקיריהם ולעילוי נשמתם, נא לפנות:

03-61-60-657

כתובת המערכת

רחוב חתם סופר 3 בני ברק ד.פ. 471
 טל. 03-6160657 פקס. 03-5780243

מחלקת מנויים

המעוניינים להצטרף למנויי "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית

בדואר: נא לפנות לטל. 03-616-06-57
בדואר אלקטרוני: נא לפנות

dafyomi@hadaf-hayomi.com
פקס: נא לפנות לפקס 03-574-82-72

נספחות הפצה בחו"ל

אנגליה: הר"ר יחזקאל אברט 020-84551997
בלגיה: הר"ר יעקב סנדוביץ 0475-263759
צרפת: הר"ר יהודה בוכינגר 333-88140301
ארה"ב ניו ג'רסי: משפ' פרי 201-871-5850
לוס אנג'לס: הר"ר שמואל לוינגר 818-5098880
מונטריאלי: הר"ר שמואל צבי לקס 514-2744160

בארצות הברית

ניתן לקבל את הגליון "מאורות הדף היומי" בעברית או באנגלית מידי שבוע-בדואר **לפרטים** נא לפנות לטל. 718-253-6218

פרשיות בתורה.
 בספרי "מאורות הדף היומי" תמצא מפתח מיוחד במינו המקשר את נושאי פרשת השבוע לנידונים הלכתיים אקטואליים ומרתקים להזמנות טלפן:

54

03-61-60-657

לעילוי נשמת

הר"ר **ראובן גומבו** ז"ל ב"ר צבי ז"ל וזוגי מרת **פראדל גיטל** ע"ה ב"ר שמואל ז"ל **ת.נ.צ.ב.ה.**

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף בן פורת** ז"ל ב"ר ברוך ז"ל נלב"ע ט"ז טבת תשמ"ג **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצח ע"י ידידיו הר"ר **ישעיהו בן פורת** ומשפ' שיחיו-בני ברק

לעילוי נשמת

מרת **רבקה טובה בלס** ע"ה בת הר"ר שלמה שרגא יבלחטי"א נלב"ע ט"ז טבת תשנ"ח **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצחה ע"י בעלה הוריה וילדיה שיחיו-פ"ת

לעילוי נשמת

האשה הצדקנית מרת **פעסל פנינה סגל** ע"ה אלמנת הר"ר אשר מרדכי זצ"ל בת הר"ר מרדכי מוטל גולדמן זצ"ל נלב"ע ט"ז טבת תש"ס **ת.נ.צ.ב.ה.**

לעילוי נשמת

מרת **הינדא שפירא** ע"ה ב"ר אלימלך שרגא בכנרת ע"ה אשת הרה"ח ר' פנחס שפירא נלב"ע י" טבת תשד"מ **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצחה ע"י המשפחה

לעילוי נשמת

הר"ר **נפתלי צבי שיף** ז"ל ב"ר יששכר דב ז"ל נלב"ע כ"א טבת תשנ"ח **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרבנית **מאשה מרקוביץ** ע"ה בת ר' נחום יואל הלוי ז"ל נלב"ע י"ט טבת תשל"ו **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצחה ע"י בנה ידידיו גבאי בית מדרשו הר"ר **צבי מרקוביץ** ומשפ' שיחיו ב"ב

לעילוי נשמת

הר"ר **משה קרוגר** ז"ל ב"ר יונה ז"ל נלב"ע י"ב טבת תשנ"ט **ת.נ.צ.ב.ה.** הונצח ע"י המשפחה שיחיו ירושלים

המשך מעמוד קודם
 ואילו המפיץ טען להגנתו: "אם הייתם מודיעים לי שפיתרתם את הפועל, לא הייתי מוסר את הבקבוקים לידיו".

אמנם, במקרה זה אין המפיץ נחשב כמי שמסר את הבקבוקים לידי בעל החברה, שהרי באותה שעה כבר היה הנוכל מפוטר ואין הוא שלוחו של בעל החברה. אולם, בית הדין פטר את המפיץ משום שמקרה מעין זה מוגדר כ"אונס", ששומר שכר פטור עליו, שהרי לא העלה על דעתו שהנהג פוטר מעבודתו.

דף מגזא המפקיד מעות

שמירת כספים בבנק

מעשה בראובן שהפקיד מעות לשמירה אצל שמעון, שהפקידם בתכנית חסכון בבנק וראה מהם רווח יפה. כאשר החזיר שמעון את המעות לידי ראובן, תבע ראובן את הרווח שהניבו מעותיו בתכנית החסכון בבנק, אך שמעון טען כנגדו, כי מדברי סוגייתנו עולה, כי עליו להחזיר לבעלים את הקרן בלבד. שכן, במשנתנו מבואר, ששולחני [חלפן כספים] או סוחר רשאים להשתמש בכספים שהופקדו בידיהם וללוות אותם מבעליהם מבלי להודיעם על כך, משום שכל מפקיד יודע שעיסוקו של השולחני הוא בכספים, ומראש הסכים לכך שהשולחני ילווה את המעות לעצמו [אלא אם כן הפקידם בצרור קשור וארוז, ובכך גילה את דעתו שאין הוא רוצה שהשולחני ישתמש בכסף].

הפוסקים המתייחסים לדברי סוגייתנו כותבים, כי בימינו **כל אדם דינו כסוחר** שרשאי להשתמש בכספים שהופקדו בידי, משום שבניגוד לנהוג בעבר, רוב בני האדם אינם עוסקים בעבודות כפיים, כי אם בעסקאות הקשורות בממון (ש"ד ח"מ סי' רצ"ב סי"ק י"ב ובסמ"ע שם סי"ק י"ח), ומאחר שהכל משתמשים בכספים, המפקיד מעות בידי כל אדם, מסכים שהוא ישתמש בהם.

עתה, נשוב למקרה של שמעון שהפקיד בתכנית חסכון את כספי ראובן, ונמצא כי שמעון צודק בטענתו שאין כל עילה לתביעתו של ראובן בגין רווחי תכנית החסכון, שהרי זכותו ללוות את הממון שהופקד בידי ולעשות בו כטוב בעיניו.

רווח כפול: אולם, הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (שו"ת "אגרות משה" ח"מ סי' נ"ג) מעלה סברה מעניינת המערערת, לדבריו, את הבסיס לכך שכלל זה תקף גם בימינו. שכן, חז"ל התירו לנפקד להשתמש בממון שהופקד בידי, מאחר שהן המפקיד והן הנפקד מרוויחים מכך שהנפקד משתמש במעות. שהרי, בסוגייתנו נאמר (מב/א) ש"כספים אין להם שמירה אלא **בקרקע**", וחובתו של השומר לחפור בקרקע ולהטמין בה את הכספים.

לפיכך, כאשר השומר משתמש בכספים נמנעת ממנו הטרחה לחפור בקרקע. כמו כן השימוש בכספים גורם הנאה לבעל המעות, משום שלולא היה השומר משתמש בהם, היה דינו כשומר חנם או כשומר שכר - בהתאם לסיכום הדברים ביניהם - שפטור מתשלום על מקרי "אונס". ואילו כאשר הוא משתמש בכסף דינו כלווה, שחייב להחזיר את הכספים לבעליהם בכל מקרה.

אולם, בימינו השמירה המקובלת ביותר, וכנראה גם המעולה ביותר, היא הפקדת הכספים בבנק, פעולה שאין בה טרחה רבה ואף נוחה היא רווחים נאים. מעתה, שוב אין זה ברור כלל ועיקר, כי דעתו של המפקיד נוחה מכך שהשומר ישתמש במעות, ואדרבה, חובתו של השומר להפקיד את הכספים בבנק כדי לשמור עליהם. לפיכך, פסק בעל "אגרות משה", כי על שמעון להחזיר לראובן גם את רווחי תכנית החסכון בה הופקדו כספיו, ומסיים הגאון את דבריו וכותב: "והיא סברה גדולה, אף שליכא [שאין] ראייה מפורשת על זה".

לעילוי נשמת הרבנית מאשה מרקוביץ ע"ה בת ר' נחום יואל הלוי ז"ל נלב"ע י"ט טבת תשל"ו ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י בנה ידידיו גבאי בית מדרשו הר"ר צבי מרקוביץ ומשפ' שיחיו ב"ב	לעילוי נשמת מרת הינדא שפירא ע"ה ב"ר אלימלך שרגא בכנרת ע"ה אשת הרה"ח ר' פנחס שפירא נלב"ע י" טבת תשד"מ ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י המשפחה	לעילוי נשמת האשה הצדקנית מרת פעסל פנינה סגל ע"ה אלמנת הר"ר אשר מרדכי זצ"ל בת הר"ר מרדכי מוטל גולדמן זצ"ל נלב"ע ט"ז טבת תש"ס ת.נ.צ.ב.ה.	לעילוי נשמת הר"ר יוסף בן פורת ז"ל ב"ר ברוך ז"ל נלב"ע ט"ז טבת תשמ"ג ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י ידידיו הר"ר ישעיהו בן פורת ומשפ' שיחיו-בני ברק
לעילוי נשמת הר"ר משה קרוגר ז"ל ב"ר יונה ז"ל נלב"ע י"ב טבת תשנ"ט ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י המשפחה שיחיו ירושלים	לעילוי נשמת הר"ר נפתלי צבי שיף ז"ל ב"ר יששכר דב ז"ל נלב"ע כ"א טבת תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י המשפחה שיחיו	לעילוי נשמת הר"ר דוד גוטווקס ז"ל ב"ר יוסף ז"ל נלב"ע י" טבת תשנ"ד ת.נ.צ.ב.ה. הונצח ע"י בנם וכלתם הר"ר יוסף וזוגי מרת גניה גוטווקס ומשפ' שיחיו אנגולד ניו ג'רסי	לעילוי נשמת מרת רבקה טובה בלס ע"ה בת הר"ר שלמה שרגא יבלחטי"א נלב"ע ט"ז טבת תשנ"ח ת.נ.צ.ב.ה. הונצחה ע"י בעלה הוריה וילדיה שיחיו-פ"ת